

MONITOR GOSPODARCZY INSTYTUTU ZACHODNIEGO

7/2024
20.09.2024

Redakcja:
dr Piotr Andrzejewski

SYTUACJA EKONOMICZNA W NIEMCZECH – czerwiec 2024 r.

Drugi kwartał w Niemczech przyniósł spadek PKB o 0,1% (w ujęciu kwartalnym), oddalając perspektywę odbicia gospodarczego. Wskaźniki nastrojów (ifo, S&P Global) uległy dalszemu pogorszeniu. W czerwcu nominalny eksport towarów i usług ponownie wyraźnie zmniejszył się w porównaniu do jego wartości z poprzedniego miesiąca (-3,5%), a import spadł o -0,6% w ujęciu miesięcznym. Należy jednak odnotować, że pod koniec drugiego kwartału, po raz pierwszy od początku roku, znowu wzrosła produkcja i napłynęło więcej zamówień. Produkcja w sektorze przetwórstwa przemysłowego była w czerwcu wyższa o 1,4% w porównaniu do wyniku z ubiegłego miesiąca (jednakże w porównaniu kwartalnym spadła o 1,3%). Wraz ze spadającą inflacją, która w czerwcu wyniosła 2,2%, w ocenie Ministerstwa Gospodarki możliwe jest nadejście oczekiwanego ożywienia konsumpcji prywatnej. Bezrobocie nieznacznie wzrosło do poziomu 2,76 mln osób (stopa bezrobocia wyniosła 5,8%).

→ [Die wirtschaftliche Lage in Deutschland im August 2024](#)

ANALIZY

🕒 SZTUCZNA INELIGENCJA W NIEMCZECH

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) opublikowała 11.06.2024 r. raport OECD **Artificial Intelligence Review of Germany**, w którym analizuje poziom wdrożenia sztucznej inteligencji (AI) w gospodarce oraz ocenia stopień realizacji narodowej strategii dotyczącej sztucznej inteligencji.

Dokument przypomina, że Niemcy były jednym z pierwszych państw, które przyjęły strategię w zakresie sztucznej inteligencji – już w 2018 r. Pod koniec 2022 r. rozwój sztucznej inteligencji przyspieszył, tworząc potencjał do przekształcenia całych branż i zwiększenia produktywności. W ocenie OECD zapoczątkowało to międzynarodowy „wyścig AI”, w którym kraje rywalizują o zabezpieczenie korzyści ekonomicznych i politycznych, jak i zapewnienie sobie pozycji lidera nowej technologii i jej zastosowań. Geopolitycznym kontekstem tych zmian była pandemia COVID-19 oraz rosyjska inwazja na Ukrainę. Nagły postęp w ramach AI stworzył obawy dotyczące wdrażania i zarządzania sztuczną inteligencją.

W ocenie OECD na poziomie deklaracji Niemcy uznały sztuczną inteligencję za ważną dźwignię utrzymania ich międzynarodowej pozycji wynikającej z siły gospodarczej. Od 2018 r. Niemcy poczyniły postępy w zakresie badań nad sztuczną inteligencją, a zarówno instytucje publiczne, jak i prywatne znalazły się wśród światowych liderów w odniesieniu do publikacji badawczych nad AI. W dokumencie zauważa się jednak, że Niemcy potrzebują przygotowania siły roboczej na „erę AI”, tzn. podniesienia ogólnych kompetencji społeczeństwa oraz przedsiębiorstw do używania AI. Wymaga to uruchomienia zarówno cyklu szkoleń oraz dialogu społecznego. Wykorzystanie

sztucznej inteligencji może zaradzić jednej z największych bolączek niemieckiej gospodarki, tj. niedoborowi wykwalifikowanej siły roboczej.

OECD zauważa jednak znaczące „wąskie gardło”, które blokuje możliwość rozwoju technologii AI w Niemczech. Jest to utrudniony dostęp do danych, wynikający z ochrony danych osobowych, ograniczonej dostępności do danych przemysłowych oraz do danych rządowych. OECD sugeruje poprawienie jakości i dostępności danych poprzez wprowadzenie wymogu dla agencji rządowych publikowania niewrażliwych danych w otwartych formatach (*open-access*). Z kolei sektor prywatny powinien odpowiedzialnie udostępniać dane branżowe. Wymaga to odpowiednich wytycznych i regulacji zapewniających bezpieczeństwo danych. Dokument zawiera propozycję stworzenia ukierunkowanego wsparcia finansowego dla przedsiębiorstw, tak aby ułatwić nabycie umiejętności oraz wspomóc tworzenie infrastruktury cyfrowej. W związku z tym na szczególną uwagę zasługuje środowisko start-upów, a te zajmujące się AI powinny otrzymywać dodatkowe środki finansowe.

Drugim czynnikiem ograniczającym rozwój AI w Niemczech jest niski poziom cyfryzacji w sektorze publicznym. Wprowadzenie sztucznej inteligencji pomogłoby przyspieszyć działanie państwowej i regionalnej administracji czy usprawnić diagnostykę lekarską (choć to wymagałoby zmiany podejścia niemieckiej populacji do udostępniania danych). Według OECD postrzeganie AI przez niemiecką opinię publiczną jest pozytywne, dlatego należy wykorzystać moment i zaangażować szerszą grupę interesariuszy w dyskusję na temat polityki AI.

Raport zauważa, że niemieckie firmy, które nie wdrożą rozwiązań AI, ryzykują utratę globalnej konkurencyjności i pozostaną podatne na zakłócenia w łańcuchu dostaw. Pomimo solidnych podstaw w badaniach i rozwoju AI, wdrożenie sztucznej inteligencji w Niemczech w kluczowych branżach jest nierównomierne. Podczas gdy publiczne i prywatne instytuty badawcze poczyniły znaczne postępy w rozwoju AI, ogólne tempo przyjmowania jej przez poszczególne branże pozostaje stosunkowo niskie na tle europejskich liderów. W szczególności sektor produkcyjny, który odgrywa kluczową rolę w niemieckiej gospodarce, wolniej niż inne sektory aplikuje sztuczną inteligencję. **W ocenie OECD w Niemczech w wielu sektorach istotną przeszkodę stanowi niedostateczne zrozumienie potencjalnych zastosowań AI, w połączeniu z nastawieniem, że sukces gospodarczy wyprzedził potrzebę innowacji. Ten brak świadomości utrudnia zastosowanie AI, ponieważ przedsiębiorstwa i podmioty sektora publicznego nie potrafią rozpoznać, w jaki sposób AI może pomóc w rozwiązywaniu krytycznych wyzwań biznesowych lub zwiększeniu wydajności.** Problemem jest otoczenie instytucjonalne, które jest rozdrobnione nie tylko na poszczególne ministerstwa, ale także zregionalizowane przez federalną strukturę państwa. W ocenie OECD bez „przywództwa AI” i unifikacji działań Niemcy nie osiągną efektu skali we wdrażaniu rozwiązań sztucznej inteligencji. Drugim wyzwaniem pozostaje niska dostępność kapitału skłonnego do bardziej ryzykownych inwestycji w niemiecki sektor AI. Wg raportu istnieje duże ryzyko, że Niemcy będą przodować w niszach wygenerowanych przez silne ośrodki akademickie, jednak pozostaną w tyle we wdrażaniu sztucznej inteligencji w instytucjach państwowych oraz gospodarce.

WIADOMOŚCI

🕒 BDI o sytuacji niemieckiego przemysłu

Siegfried Russwurm, prezes Federalnego Związku Przemysłu Niemieckiego (BDI) w wywiadzie dla dziennika „Handelsblatt” stwierdził, że: „Tracimy konkurencyjność i w skali globalnej cofamy się do roli niższego pomocnika”. Dodał także, że „jeśli będziemy nadal udoskonalać nożyczki do paznokci, nie osiągniemy żadnego postępu”. Russwurm domaga się od rządu federalnego kompleksowego pakietu reform, czyli „pakietu dynamizacji” gospodarki, który, „musi przede wszystkim być zdecydowany”. Według prezesa BDI niemiecki przemysł potrzebuje ograniczenia wymogów biurokratycznych oraz nowelizacji ustaw w taki sposób, by pobudzać inwestycje prywatne. „Potrzebujemy znacznego odciążenia biurokracji. Potrzebujemy nowelizacji ustawy o możliwościach wzrostu, aby można było stymulować inwestycje prywatne”. Russwurm dodał także, że konieczna jest również „znaczną ulgą podatkową”. Podkreślił narastającą frustrację w gospodarce i wskazał na istniejące problemy z komunikacją z kanclerzem Scholzem. Prezes BDI odniósł się też do wyników AfD w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Wg niego AfD stała się „ryzykiem lokalizacyjnym” dla niemieckiej gospodarki. „Globalne firmy nie chcą stale walczyć z konfliktami, które mają związek z ksenofobią i brakiem kultury gościnności” – stwierdził Russwurm.

→ [Handelsblatt, *Wir fallen ins hintere Mittelfeld zurück*](#)

🕒 Pakiet dynamizacji wzrostu gospodarczego

Koniec czerwca przyniósł dyskusję dotyczącą przygotowywanego przez koalicję światła drogowych „pakietu dynamizacji” mającego pobudzić wzrost gospodarczy. Minister finansów Christian Lindner (FDP) chciałby doprowadzić do całkowitego zniesienia opłaty solidarnościowej dla integracji byłych landów NRD, którą obecnie płacą głównie przedsiębiorstwa (składka ta została zniesiona dla osób fizycznych). Wartość obniżki to 12 mld euro. Jednakże zarówno minister gospodarki Robert Habeck (Zieloni), jak i sam kanclerz Olaf Scholz (SPD) ze sceptycyzmem odnieśli się do tego pomysłu. Politycy mieli osiągnąć porozumienie co do „degresywnej amortyzacji”, która ma zastąpić możliwość liniowego odpisu na majątku ruchomym. Zmiana przepisów zwiększyłaby płynność finansową firm o kilka miliardów euro. Koalicjanci chcieliby też zaradzić problemowi braku wykwalifikowanej siły roboczej poprzez anulowanie zasady automatycznego wygaszania umowy o pracę w momencie osiągnięcia wieku emerytalnego, do tego mają dojść zachęty składkowe dla osób kontynuujących pracę po skończeniu 63. roku życia. Dyskutowano także o sposobie na pobudzenie sprzedaży samochodów elektrycznych. W ocenie mediów i organizacji branżowych propozycje koalicji nie są wystarczające. Co więcej, pojawiły się komentarze, że największym zagrożeniem dla koniunktury jest sama rządząca koalicja.

→ [Handelsblatt, *Das größte Konjunkturrisiko ist die Ampel selbst*](#)

→ [Handelsblatt, *Mit diesen Maßnahmen will die Bundesregierung die Wirtschaft unterstützen*](#)

🕒 Kurcząca się gospodarka Niemiec

Według *Handelsblatt Research Institute* (HRI) niemiecka gospodarka ponownie ulegnie recesji w 2024 r. To pierwsza opublikowana tak pesymistyczna prognoza: zarówno prognozy instytutów ekonomicznych, jak i Ministerstwa Gospodarki wskazywały na szansę ożywienia gospodarczego, przewidując co najwyżej stagnację. Ekonomści HRI spodziewają się spadku produkcji gospodarczej w całym 2024 r. o 0,2%, co więcej, oczekują, że w 2025 r. wzrost wyniesie zaledwie 0,3% PKB. „Droga energia, wysokie podatki, niedobór wykwalifikowanych pracowników, nadmierna biurokracja, niepewność polityczna i narastający protekcjonizm z całą siłą uderzają w niemiecką gospodarkę, która przez długi czas była psuta sukcesem” – mówi główny ekonomista *Handelsblatt* Bert Rürup. Perspektywy średnioterminowe są również „wyjątkowo ponure” – dodał. HRI zakłada, że wzrost gospodarczy raportowany na początku 2024 r. był zawyżony. HRI zauważa też, że konsumpcja realna, skorygowana o inflację na początku 2024 r., kształtowała się na poziomie z początku 2018 r.

Interesującym wątkiem prognozy HRI jest ocena, że wbrew niektórym dyskusjom publicznym, hamulec zadłużenia nie jest w dużej mierze odpowiedzialny za brak inwestycji, które w zdecydowanej większości są realizowane przez sektor prywatny, a nie państwowy. Według rachunków narodowych w ubiegłym roku zainwestowano 903 mld euro, a produkt krajowy brutto (PKB) wyniósł 4,1 bln euro. Inwestycje zatem bezpośrednio przyczyniły się do wypracowania ok. 22% PKB. Zdecydowanie największy udział w nim, bo prawie 88%, miał sektor prywatny, a udział inwestycji publicznych w PKB wyniósł zaledwie 2,5%. HRI zauważa też, że niepewność co do kursu polityki gospodarczej rządu federalnego stanowi poważną blokadę dla inwestycji. Problemem jest to, że inwestycje niemieckich firm coraz częściej lokowane są za granicą, szczególnie w USA. Lokalizacja ta przyciąga nie tylko ulgami podatkowymi, niższymi kosztami energii, ale też bardziej dynamicznym rynkiem pracy. „Niemcy będą musiały przygotować się na wiele lat miniwzrostu” – kończy swój wywód Bert Rürup.

→ [Handelsblatt, Die deutsche Wirtschaft schrumpft](#)

KALENDARIUM

DATA	MIEJSCE	WYDARZENIE
03.06.2024	Berlin	Minister gospodarki i ochrony klimatu Robert Habeck oraz sekretarz stanu Anna Christmann wzięli udział w pierwszym niemiecko-amerykańskim dialogu kosmicznym. Rozmowy dotyczyły wspólnych projektów eksploracji kosmosu (Grace-C)
03.06.2024	Bruksela	Minister Robert Habeck omówił z komisarz ds. spójności i reform Elisą Ferreirą europejską politykę spójności, zwłaszcza kwestie wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych w regionach.

03.06.2024	Berlin	Rada Ekspertów ds. Ochrony Klimatu po raz pierwszy przedstawiła szczegółową ocenę danych z projekcji na 2024 r.
04.06.2024	Bruksela	Komisarz Margrethe Vestager i departamenty Komisji Europejskiej wyraziły zgodę na wypłatę rekompensaty w wysokości 1,75 mld euro dla Lausitz Energie Kraftwerke AG (LEAG) za wycofywanie się z wykorzystania węgla brunatnego.
05.06.2024	Berlin	Minister Robert Habeck wziął udział w obchodach 50-lecia istnienia komisji ds. monopolu.
06.06.2024	Berlin	Z okazji 25-lecia programu EXIST szef federalnego resortu gospodarki Robert Habeck wręczył nagrody 15 start-upom. Szacuje się, że dzięki programowi co roku w Niemczech powstaje 250 start-upów.
07.06.2024	Berlin	Federalna Agencja Morska i Hydrograficzna (BSH) opublikowała projekt aktualizacji nowego planu zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich zakładającego dalszą ekspansję morskiej energetyki wiatrowej w Niemczech; do 2037 r. moc zainstalowana ma wynieść 60 GW.
11.06.2024	Berlin	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) przekazała przedstawicielom rządu federalnego przygotowany przez siebie raport na temat stanu rozwoju i wykorzystania sztucznej inteligencji (AI) w Niemczech.
11.06.2024	Berlin	Rozpoczęły się konsultacje rynkowe w sprawie drugiej aukcji programu wodorowego IPCEI H2Global o łącznej wartości 3,53 mld euro.
12.06.2024	Berlin	Z okazji Konferencji Odbudowy Ukrainy czołowe niemieckie agencje kredytów eksportowych i ubezpieczyciele inwestycyjni podpisali „Protokół ustaleń w sprawie współpracy na rzecz wsparcia Ukrainy”.
12.06.2024	Berlin	Rząd federalny ogłosił, że przeznaczy kwotę 660 mln euro na finansowanie HTGF (High-Tech Gründerfonds) – funduszy na zakładanie firm z dziedziny wysokich technologii.
13.06.2024	Berlin	Minister Robert Habeck otworzył „Dzień Innowacji MŚP”. W wydarzeniu wzięło udział ok. 300 wystawców i ponad 2000 uczestników.
13.06.2024	Berlin	Rząd federalny i regiony węglowe (Saksonia-Anhalt, Brandenburgia) podjęły decyzję w sprawie pakietu mającego na celu poprawę wsparcia dla regionów węglowych, w tym tworzenia „klastrów szkoleniowych” dla byłych pracowników przemysłu wydobywczego. Na transformację regionów ma zostać przeznaczony 2,8 mld euro.

18.06.2024	Berlin	Federalne Ministerstwo Edukacji i Badań (BMBF) oraz Federalne Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu (BMWK) zainauguowały pierwszą wspólną konferencję na temat postępów w dziedzinie robotyki opartej na sztucznej inteligencji (KIRO2024). Ministerstwo Gospodarki reprezentował sekretarz stanu Udo Philipp.
19.06.2024	Seul	Minister Robert Habeck udał się do Korei Płd., gdzie spotkał się z premierem Hanem Duck-soo oraz ministrem handlu, przemysłu i energii Ahnem Duk-geunem. Rozmowy dotyczyły współpracy w dziedzinie przemysłu 4.0. Korea Płd. jest drugim najważniejszym rynkiem eksportowym Niemiec w Azji, z eksportem o wartości ok. 20 mld euro. Wolumen handlu wyniósł w 2023 r. 34 mld euro.
20.06.2024	Pekin	Minister Robert Habeck spotkał się w Chinach z przewodniczącym Państwowej Komisji Rozwoju i Reform (NDRC) Zhengiem Shanjie, ministrem handlu Wangiem Wentao i ministrem przemysłu Jinem Zhuanglongiem. Wolumen obrotów dwustronnych (całkowity import i eksport) wyniósł w ubiegłym roku 254 mld euro, co stanowi jedną dwunastą całego niemieckiego handlu towarowego. Wartość importu z Chin, wynosząca 157 mld euro, była znacznie wyższa od wartości eksportu do Chin, która osiągnęła 97 mld euro.
26.06.2024	Berlin	Torsten Safarik zrzekł się prezesury Federalnego Urzędu ds. Ekonomii i Kontroli Eksportu.
28.06.2024	Berlin	Ministerstwo Gospodarki postanowiło rozszerzyć finansowanie dla firm „zorientowanych na dobro wspólne” w ramach programu ERP także na małe i średnie przedsiębiorstwa.
28.06.2024	Berlin	Sekretarz stanu Stefan Wenzel oraz minister spraw zagranicznych Maroka Nasser Bourita podpisali deklarację o ustanowieniu wspólnego sojuszu na rzecz klimatu i energii. Deklaracja skupia się przede wszystkim na produkcji i transporcie zielonego wodoru.
29.06.2024	Berlin	W życie wszedł Net Zero Industry Act.

